

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Філософський факультет

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ВИКОНАННЯ ТА ЗАХИСТУ ДИПЛОМНИХ РОБІТ:
КОМПЛЕКС НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИХ МАТЕРІАЛІВ
ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ
ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ
ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ
«УРБАНІСТИЧНІ СТУДІЇ»
(спеціальність 034 «Культурологія»)

Харків-2021

Рецензенти:

Затверджено та рекомендовано до друку
рішенням Науково-методичної ради
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
(протокол № 2 від 18 листопада 2021 р.)

М 54 **Методичні рекомендації щодо виконання та захисту дипломних робіт**
: комплекс навчально-методичних матеріалів для здобувачів першого
(бакалаврського) рівня освітньо-професійної програми «Урбаністичні
студії (спеціальність 034 «Культурологія») / укл. Н. В. Аксьонова,
М. Є. Домановська. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2021. – 40 с.

Видання містить детальну інформацію щодо організації підготовки дипломної роботи, детальний опис усіх структурних елементів роботи, вимоги до оформлення робіт. Описується процедура подання роботи і захисту перед Державною екзаменаційною комісією. Наводяться зразки документів, необхідні під час підготовки та захисту дипломної роботи, а також критерії її оцінювання.

Методичні рекомендації призначені для здобувачів освітньої програми «Урбаністичні студії».

ЗМІСТ

Передмова	4
Розділ I. Дипломна робота у освітньо-професійній програмі «Урбаністичні студії»	5
1.1. Формування професійних компетентностей під час написання дипломних робіт	6
1.2. Етапи виконання дипломної роботи. Права та обов'язки наукового керівника	7
1.3. Права та обов'язки здобувачів кваліфікації «бакалавр»	10
Розділ II. Етапи підготовки дипломної роботи	12
2.1. Підготовка тексту роботи. Вимоги до оформлення	12
2.2. Технічні вимоги до комп'ютерного набору тексту роботи	14
2.3. Зміст та структура кваліфікаційної роботи	16
2.4. Академічна доброчесність при написанні дипломної роботи	20
2.5. Оформлення додатків дипломної роботи	23
Розділ III. Захист дипломної роботи	25
3.1. Попередній захист дипломної роботи	25
3.2. Порядок захисту дипломної роботи	26
3.3. Доповідь здобувача(ки) під час захисту робіт	27
3.4. Оформлення відгуку наукового керівника	28
3.5. Критерії оцінювання бакалаврських дипломних робіт освітньої програми «Урбаністичні студії»	29
3.6. Оцінювання дипломної роботи Екзаменаційною комісією	32
Список використаної літератури	33
Додатки	34

Передмова

Стрімкий розвиток урбаністичних процесів у сучасному світі, загострення соціальних, етнічних, гендерних, екологічних та інших проблем у містах, активізація міграційних явищ, запровадження реформи місцевого самоврядування в Україні актуалізують необхідність опанувати світовий досвід становлення та розвитку міст. Підготовка за освітньою програмою «Урбаністичні студії» спеціальності 034 «Культурологія» надасть змогу здобувачам долучитися до вирішення важливих складових розвитку міського життя, міської інфраструктури тощо.

Вихідною тезою відповідної освітньо-професійної програми є трактування міста як важливого осередку політичного, економічного, культурного життя, місця зустрічі різних впливів, тенденцій, взаємодій та соціальних контактів. Здобувачі освіти у процесі написання кваліфікаційної (дипломної) роботи освітнього рівня «бакалавр» набувають досвіду студіювання теоретичних аспектів урбаністики, практик проживання і діяльності людини в містах різних типів, налагодження взаємодії різних елементів міського організму, застосування адаптаційних практик.

Розділ I. Дипломна робота у освітньо-професійній програмі

«Урбаністичні студії»

Дипломні роботи є важливим елементом становлення фахівців-урбаністів. Дипломний проєкт передбачає формування у здобувачів певних навичок для проведення наукового пошуку та дослідження. Виконання дипломної роботи надає перший досвід створення власного наукового тексту, знайомить з методикою організації й пошуку інформації, її аналізу та систематизації. Підготовка дипломного дослідження демонструє рівень теоретичних знань та практичних навичок здобувачів, отриманих у процесі навчання в університеті, сприяє їхньому поглибленню, закріпленню, систематизації.

Бакалаврська робота є складовою загальнотеоретичної та спеціальної підготовки фахівця-урбаніста, підсумковим результатом вивчення здобувачем(кою) всього комплексу навчальних курсів та проходження всіх видів практик, включених до навчального плану підготовки бакалаврів за освітньо-професійною програмою «Урбаністичні студії» (спеціальність 034 «Культурологія»). Дипломна робота є випускною кваліфікаційною роботою, на підставі її захисту, а також за умови успішного складання іспитів Екзаменаційна комісія (ЕК) вирішує питання про присвоєння здобувачу(ці) кваліфікації «бакалавр» зі спеціальності 034 «Культурологія» (освітньо-професійна програма «Урбаністичні студії»).

В переважній більшості випадків, здобувачі обирають теми своїх дипломних робіт із запропонованого кафедрою переліку тематик, які затверджуються на засіданні кафедри у вересні кожного навчального року. Проте, цілком вірогідною може бути ситуація, коли здобувач разом із науковим керівником можуть запропонувати власну тему, якщо вона не виходить за межі відповідної освітньої програми та віддзеркалює інтереси здобувача вищої освіти і напрацьований впродовж навчального процесу теоретичний та практичний матеріал.

1.1. Формування професійних компетентностей під час написання дипломних робіт

Написання бакалаврської дипломної роботи відбувається на четвертому курсі в межах переддипломної практики та формує у здобувачів такі програмні компетентності відповідно до ОПП «Урбаністичні студії»:

Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 3. Здатність застосовувати знання на практиці.

ЗК 4. Здатність адаптуватися до нових ситуацій і приймати рішення.

ЗК 7. Уміння працювати в команді.

Фахові компетентності:

ФК 1. Знати основні теоретичні напрями, школи, концепції, теорії і філософії культури.

ФК 3. Вміти застосовувати культурологічний та мистецтвознавчий категоріальний апарат та основні першоджерела з культурологічної проблематики.

ФК 6. Вміти застосовувати знання найважливіших концепцій, принципів і теорій культурології для вирішення прикладних культурологічних задач.

ФК 8. Компетентності з письмового й усного представлення наукового матеріалу та аргументування, презентування та захисту наукових робіт.

ФК 9. Компетентності з викладання культурологічних дисциплін у різних типах навчальних закладів.

ФК 11. Мати навички зі створення і менеджменту проектів у міському середовищі.

ФК 12. Мати навички виконання дослідницьких робіт з культурології, теорії, історії та антропології міст і міського простору, написання аналітичних текстів з урбаністичних проблем.

ФК 14. Мати навички викладацької і педагогічної роботи, методики викладання культурологічних дисциплін.

Програмні результати навчання мають бути такі:

ПРН 1. Знати про загальну картину існування та еволюції культурологічної думки.

ПРН 4. Створювати культурні проекти, проводити фахову діяльність у сфері культури.

ПРН 9. Демонструвати комплексне розуміння міської структури і пов'язаних із нею проблем місцевого самоврядування, міського адміністрування та планування, збереження міської історії та культури.

ПРН 10. Вміти навчатись і працювати самостійно, бути спроможним генерувати нові ідеї та теорії.

ПРН 12. Уміти систематизувати та класифікувати знання з теорії та історії міського простору, писати культурологічні тексти.

1.2. Права та обов'язки наукового керівника

Підготовка і написання дипломної роботи передбачають систематизацію, закріплення, розширення теоретичних знань і практичних умінь та застосування їх під час вирішення конкретних завдань, пов'язаних із питаннями наукового пошуку та новітніх досягнень урбаністики та культурології.

Здобувачі у дипломних роботах використовують елементи фундаментальних досліджень, готують огляд літератури і розробляють пропозиції, що містять елементи новизни з теми роботи; узагальнюють передовий практичний досвід, проводять експерименти, застосовують математичні методи, інформаційні технології. Наукові проблеми, відображені у дипломних роботах здобувачів освітньої програми «Урбаністичні студії», можуть бути складовою дослідницької тематики кафедри українознавства.

Виконання дипломної роботи – це період від вибору теми до захисту в Екзаменаційній комісії. Ці етапи оформлюються у вигляді календарного плану (див. додаток В), який включає такі пункти:

1. Вибір теми дипломної роботи (вересень–жовтень).

2. Вибір керівника і узгодження теми дипломної роботи (жовтень).
3. Затвердження теми дипломної роботи на засіданні кафедри (листопад).
4. Наказ філософського факультету про затвердження тем і прикріплення наукових керівників (відповідно затверджених термінів).
5. Оформлення завдання на дипломну роботу (див. додаток В), узгодження графіка виконання роботи (листопад).
6. Опрацювання літератури та джерел. Складання бібліографії за темою дипломної роботи (листопад–грудень).
7. Складання розгорнутого плану дипломної роботи (листопад).
8. Написання теоретичної частини роботи (січень).
9. Написання першого та другого розділів дипломної роботи (лютий).
10. Написання третього розділу дипломної роботи (березень).
11. Виступ на студентській науковій конференції (відповідно затверджених термінів).
12. Переддипломна практика (відповідно затверджених термінів).
13. Оформлення висновків та додатків (квітень).
14. Подання остаточного варіанта дипломної роботи на перевірку науковому керівникові (відповідно затверджених термінів).
15. Передзахист дипломної роботи на кафедрі українознавства (відповідно затверджених термінів).
16. Проходження системи антиплагіат (відповідно затверджених термінів, за три тижні до захисту).
17. Внесення виправлень до дипломної роботи (відповідно затверджених термінів).
18. Написання керівником відгуку на дипломну роботу (див. додаток Д, відповідно затверджених термінів).
19. Передання дипломної роботи на зовнішнє рецензування. Отримання рецензії (див. додаток Г, відповідно затверджених термінів).

20. Підготовка виступу на захисті дипломної роботи (відповідно затверджених термінів).

21. Захист на екзаменаційній комісії (ЕК) дипломної роботи (відповідно затверджених термінів).

Вибір теми здійснюється **безпосередньо з науковим керівником**, враховуючи особисті попередні напрацювання, зацікавленість певною проблемою та можливістю підбору практичного матеріалу для його аналізу. Керівництво дипломними роботами може здійснюватися досвідченими викладачами, що працюють у навчальному закладі не менш 3-х років, а магістерськими роботами – викладачами, що мають науковий ступінь кандидата або доктора наук чи працюють на посаді доцента. Організація і контроль за процесом підготовки цих робіт покладається на завідувача кафедри та керівників дипломних робіт, відповідальність за організацію та проведення захисту кваліфікаційних робіт – на декана філософського факультету та ЕК.

Розподіл керівництва дипломних робіт, які мають виконуватися здобувачами, відбувається з урахуванням наукових інтересів, які виявлені у період навчання на попередніх курсах і науковим спрямуванням викладача кафедри.

Кожному(ій) здобувачу(ці) кафедра українознавства призначає наукового керівника, який надає науково-методичну допомогу в самостійній роботі над дипломною роботою. Науковий керівник проводить індивідуальне консультування студента (згідно графіка консультацій по кафедрі), допомагає йому скласти розгорнутий план дипломної роботи. За участю наукового керівника здобувачі готують індивідуальне завдання, календарний план (див. додаток В).

Науковий керівник роботи має своєчасно видати здобувачу(ці) завдання на дипломну роботу відповідного зразка (додаток В); допомагає в розробці особистого календарного плану виконання роботи і вимагає його дотримання. Науковий керівник здійснює загальне керівництво кваліфікаційною роботою: надає допомогу у складанні плану кваліфікаційної роботи, рекомендує необхідну літературу, відповідно графіка перевіряє окремі частини роботи і повний текст, контролює

якість оформлення роботи та її своєчасний попередній захист на засіданні кафедри, надає допомогу у підготовці виступу та презентації під час захисту, організовує подання роботи до ЕК (додаток Б) та готує відгук (додаток Д).

1.2. Права та обов'язки здобувачів кваліфікації «бакалавр»

Виконання дипломної роботи – важливий етап у становленні фахівця-урбаніста, який потребує від нього зосередженої праці. Написання і захист кваліфікаційної роботи є обов'язковою вимогою для отримання ступеня «бакалавр». Під час підтвердження цих кваліфікацій здобувачі мають **обов'язки**:

- своєчасно вибрати тему кваліфікаційної роботи та отримати конкретні завдання від керівника щодо вибору й опрацювання необхідних матеріалів;
- скласти та узгодити з науковим керівником календарний план-графік виконання кваліфікаційної роботи з урахуванням трудомісткості розділів, необхідності перевірки матеріалів науковим керівником і консультантами;
- регулярно, не менше одного разу на два тижні, інформувати керівника про стан виконання роботи відповідно до плану-графіка, надавати на його вимогу необхідні матеріали для перевірки;
- самостійно виконувати роботу, дотримуватися вимог наукової етики, зокрема недопущення плагіату, фальсифікації результатів тощо;
- під час опрацювання питань враховувати сучасні досягнення науки і техніки, комп'ютерних технологій, використовувати передові методики наукових та експериментальних досліджень, приймати оптимальні рішення із застосуванням системного підходу;
- відповідати за правильність прийнятих рішень, обґрунтувань, якість оформлення роботи, її відповідність до цих методичних рекомендацій щодо виконання кваліфікаційних робіт кафедри українознавства, нормативним документам і державним стандартам;

- дотримуватися календарного плану-графіка виконання кваліфікаційної роботи, своєчасно реагувати на зауваження та рекомендації керівника і консультантів роботи;

- у встановлений термін подати роботу для перевірки керівнику і консультантам (якщо вони призначені), лише після усунення недоліків повернути науковому керівнику для отримання його відгуку;

- пройти попередній захист кваліфікаційної роботи на кафедрі;

- отримати відгук наукового керівника (додаток Д) і рецензію від рецензента (додаток Г) та своєчасно (не пізніше ніж за 5 днів до засідання) подати до ДЕК повністю підготовлену й перевірену кваліфікаційну роботу. Вносити будь-які зміни або виправлення в кваліфікаційну роботу після отримання відгуку керівника та рецензії забороняється;

- своєчасно прибути на захист кваліфікаційної роботи або попередити завідувача випускової кафедри та голову ЕК про неможливість присутності на захисті з зазначенням причин цього та наданням документів, які засвідчують поважність причин. У разі відсутності таких документів ЕК може бути прийнято рішення про неатестацію здобувача(ки) як такого, що не з'явився на захист кваліфікаційної роботи без поважних причин, з подальшим відрахуванням із університету. Якщо здобувач(ка) не мав(ла) змоги заздалегідь попередити про неможливість своєї присутності на захисті, але в період роботи ЕК надав(ла) необхідні виправдовувальні документи, ЕК може перенести дату захисту (у межах терміну роботи ЕК).

При цьому за здобувачем(кою) залишається **право**:

- обирати тему кваліфікаційної роботи з низки запропонованих випусковою кафедрою або запропонувати власну тему з необхідним обґрунтуванням доцільності її розробки і можливості виконання;

- отримувати методичні вказівки щодо виконання та оформлення складових роботи, проведення практичних досліджень тощо;

- користуватися інформаційною базою кафедри для проведення наукових досліджень за темою кваліфікаційної роботи;
- отримувати консультації керівника та консультантів роботи;
- самостійно обирати варіанти розв'язання завдань;
- звертатися в усній або письмовій формі до голови ЕК, керівництва факультету, університету та Міністерства освіти і науки України зі скаргами або апеляціями щодо порушення його(її) прав.

Розділ II. Етапи підготовки дипломної роботи.

2.1. Підготовка тексту роботи. Вимоги до оформлення

Дипломні проєкти, як і інші види наукових робіт, мають відповідати вимогам, які надають їм логічного, наукового та завершеного вигляду.

Процес написання дипломної роботи починається з **обрання теми**, яка відповідає зацікавленню та інтересам здобувача, а також узгоджена з науковим керівником. Після цього розпочинається важливий етап пошуку літератури та джерел. Саме тут закладаються важливі для дослідника навички та вміння віднайти необхідну інформацію серед значного масиву літератури. В нагоді стануть фонди Центральної наукової бібліотеки ХНУ імені В. Н. Каразіна та фахові Інтернет ресурси. Для полегшення пошуку потрібної літератури ЦНБ пропонує два основні засоби: **предметний** та **алфавітний** покажчики.

Якщо здобувач(ка) лише починає знайомство з певною темою, то першим етапом має стати опрацювання предметного каталогу, який пропонує літературу (статті, монографії, словникові та довідкові видання, збірки), відповідно конкретної сфери наукових зацікавлень. З предметного каталогу здобувач отримує базову інформацію, на основі якої відбувається подальше розширення кола необхідної літератури. Якщо пошук літератури здійснюється у мережі Інтернет, то слід використовувати певні ключові слова або фрази, які допоможуть віднайти фахові наукові ресурси. Усю знайдену літературу варто зафіксувати у вигляді електронного файлу (Microsoft Word або Excel) із зазначенням усіх бібліографічних (вихідних) даних.

Вихідні дані – перелік важливих ознак публікації, які дозволяють здійснити її пошук та використати в роботі (автор/автори, назва, рік та місце видання, кількість сторінок для монографій, або автор/автори, назва журналу/газети, рік видання, номер, сторінки для наукових статей).

Список літератури слід укладати відповідно до ДСТУ ГОСТ 7.80 і ДСТУ ГОСТ 7.1.

Зразки оформлення списку використаних джерел і літератури

Один автор	Галегуа Дж. Розумні міста / Джермен Галегуа. Київ: ArtHuss, 2021. 192 с.
Два та більше авторів	Дуглас Норт. Насильство та суспільні порядки. Основні чинники, які вплинули на хід історії / Норт Дуглас, Джон Волліс, Баррі Вайнгест. К. : Наш формат, 2017. 352 с.
П'ять і більше авторів	Українська політична нація: генеза, стан, перспективи / [М. Т. Степико, В. С. Крисаченко, О. І. Мостяєв та ін. ; Авт. вступ. слова : А. С. Гальчинський; Авт. передм. В. С. Крисаченко] ; Нац. ін-т стратегічних досліджень. К. : НІСД, 2004. 647 с.
Багатотомні видання	Резерфорд Едвард. Лондон: в 2-х т. / Э. Резерфорд. СПб. : Азбука–Аттикус, 2018. Т. 1. 768 с.
Перекладені видання	Лернер Ж. Акупунктура міста / Жайме Лернер ; Перекл. Катерина Скальська. Львів : Вид-во Старого Лева, 2016. 160 с.
Збірник наукових праць	Фронтири міста: історико-культурологічний альманах / ред. В. В. Грибовський. Дніпропетровськ: Герда, 2012. Вип. 1. 276 с.: іл., карти.
Статті з журналів, інших часописів	Кузьма О. Урбаністичні мотиви в ліриці С. Черкасенка (цикл «Усміх міста») / Оксана Кузьма // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Філологія. Соціальні комунікації». 2013. Вип. 1 (29). С. 82–85.
Електронні видання	Іздрик Юрій. Сергій Жадан: постколоніальна урбаністика : лекція з курсу «Історія літератури в авторах і текстах» [Електронний ресурс] / Юрій Іздрик. URL : https://www.youtube.com/watch?v=4N3agQ4zVTk

Для розширення списку літератури потрібно звернути увагу на ще один шлях: під час опрацювання літератури з предметного чи алфавітного каталогів, треба уважно дивитися на посилання, які робить автор тієї чи іншої праці. Це дозволить зрозуміти, який масив інформації був використаний, а також вийти на інші матеріали та першоджерела. Уважна робота з посиланнями в наукових працях може дати відповідь, чи власна думка автора представлена у його працях, чи він лише узагальнив чи акумулював розробки інших дослідників. Завдяки цьому можна достатньо легко розширити список літератури та зробити дипломний проєкт більш ґрунтовним та якісним. Варто пам'ятати, що пошук

літератури може тривати впродовж майже усього процесу написання роботи. Чим більше наукових праць буде опрацьовано, тим більш інформативним та науковим буде вступ, обґрунтування актуальності дослідження та наукової новизни.

Під час опрацювання літератури слід робити «виписки» необхідного матеріалу з обов'язковим позначенням номерів використаних сторінок. В алфавітному порядку укладається список літератури, який подається наприкінці роботи.

Посилання на літературу в тексті роботи рекомендовано робити наскрізні, в квадратних дужках, із зазначенням номеру позиції обраної наукової праці в списку літератури та номерів сторінок, на які посилається здобувач. Як правило, квадратні дужки ставляться наприкінці речення, перед крапкою. Наприклад: [8, с. 57], або [46, с. 13, 16], або [78, с. 98–101].

2.2. Технічні вимоги до комп'ютерного набору тексту роботи

Обсяг кваліфікаційної роботи рівня «бакалавр» обмежується 50–60 сторінками. До обсягу не входять список літератури і додатки. Дипломна робота виконується державною мовою.

Дипломна робота друкується засобами комп'ютерної техніки на аркушах білого паперу формату А 4. Друк здійснюється лише з одного боку аркуша. Верхній та нижній береги – 2 см, лівий – 3 см, правий – 1 см.

Усі текстові елементи дипломної роботи оформлюються за такими параметрами: шрифт *Times New Roman*; розмір 14 пунктів; міжрядковий інтервал – 1,5; колір – чорний; фон – білий. Інші шрифти дозволяється використовувати лише в ілюстраціях, графіках, фото, діаграмах тощо. Для абзаців тексту, нумерованих і маркованих списків встановлюється вирівнювання тексту за шириною, абзацний відступ – 1,2 см.

На титульному аркуші номер не ставиться. Зразок оформлення титульної сторінки подано у додатку А. Усі сторінки роботи нумеруються послідовно, номер

розміщується у правому нижньому куті аркуша. Остаточний варіант роботи подається у переплетеному вигляді, забороняється використовувати для скріплення роботи пластикову пружину.

2.3. Зміст та структура кваліфікаційної роботи

Що таке **структура** дипломної роботи? Це перелік обов'язкових елементів, які розташовані у певній послідовності, змінювати яку неможна.

Отже, структурними елементами роботи є:

- Титульний аркуш;
- Зміст;
- Вступ;
- Основна частина (2–4 розділи з параграфами чи підрозділами);
- Висновки;
- Список літератури та джерел
- Додатки (доцільність включення вирішується автором, не є обов'язковим елементом).

Зміст роботи створюється виключно засобами автоматичного генерування змісту текстового редактора і повинен містити посилання на структурні елементи роботи, включаючи номери сторінок. Всі структурні елементи роботи першого рівня – зміст, перелік умовних позначень, вступ, розділи, висновки, додатки, список використаних джерел – повинні починатись із нової сторінки. Структурні елементи нижчих рівнів починаються відразу після завершення попереднього елемента. Кожен структурний елемент роботи повинен починатись із заголовка – спеціального окремого абзацу, який не може відриватись від наступного за ним абзацу тексту, тобто розташовуватись на іншій сторінці.

Для автоматичного генерування змісту в тексті роботи розділи роботи мають бути пронумеровані таким чином: після слова «РОЗДІЛ» ставиться його номер

арабською цифрою (1, 2, 3), після номера крапка не ставиться, потім друкується заголовок розділу.

Зразок: РОЗДІЛ 2 Репрезентація етнічності в міському просторі

Вимоги щодо оформлення заголовків:

- заголовки першого рівня: вирівнювання за шириною, текст напівжирний, всі прописні. Абзац починається з нового рядка, абзацний відступ відсутній.
- заголовки другого та нижчих рівнів: вирівнювання за ширині, текст напівжирний. Абзацний відступ — ідентичний відступам тексту роботи. Крапки в кінці заголовків не ставляться.

Підрозділи роботи другого рівня нумеруються таким чином: «Х.У. Заголовок підрозділу», де Х — номер розділу, У — номер підрозділу в межах розділу. Після номеру ставиться крапка.

Зразок: 3.4. Міський парк до реконструкції

Підрозділи нижчих рівнів у дипломній роботі створювати недоцільно. Заголовки першого та другого рівнів обов'язково повинні бути відображені у змісті роботи.

Важливим елементом кожної дипломної роботи є вступ (до 5 сторінок), де послідовно необхідно висвітлити: **актуальність дослідження, об'єкт та предмет, мету та завдання, наукову новизну та структуру роботи.** Вступ за обсягом невеликий, проте містить чимало важливої інформації, яка має продемонструвати вміння здобувача(ки) систематизувати наявну інформацію, визначати теоретико-методологічний інструментарій. Складним є питання визначення об'єкта та предмета дослідження. Що таке об'єкт дослідження? **Об'єкт** – певне явище, процес, які породжують конкретну проблему, яка потребує вивчення. Пам'ятайте, що предмет завжди знаходиться в межах об'єкта дослідження. **Предмет** визначає тему дослідження, тому ці елементи так важливі для створення якісної дипломної роботи. Причому, формулювання мають бути чіткими та логічними. Консультації із науковим керівником

допоможуть розібратися в особливостях запропонованої теми та знайти необхідні формулювання.

Мета дослідження, як правило, формулюється одним реченням та відповідає зазначеній темі. Відштовхуючись від мети, необхідно прописати **завдання**, які сприятимуть розкриттю поставленої мети. Їх може бути декілька та починаються вони завжди із дієслова: «вивчити», «проаналізувати», «дослідити», «узагальнити» тощо. У цьому контексті завдання можна порівняти зі східцями, якими студент підіймається для розкриття поставленої мети та створення якісного дипломного проєкту.

Зверніть увагу, що вступ пишеться після написання основного тексту роботи, оскільки лише на фінальному етапі будуть остаточно зрозумілими всі нюанси теми, формулювання мети, завдання роботи, об'єкту та предмету та ін. Більше того, пошук літератури триватиме впродовж написання курсової, тому, навіть одна праця може вплинути на уточнення підходів. Написання вступу підсумовуватиме процес створення дипломного проєкту.

Важливим елементом вступу виступають **методи дослідження**. Їх можна порівняти із певним набором інструментів, за допомогою яких здійснюється робота над дослідженням, відбувається пошук та систематизація отриманих даних. Підчас написання робіт здобувачі-урбаністи можуть застосовувати чималу кількість методів. Перш за все, це загальнонаукові методи: логічний метод, метод аналізу, якими користуються усі науковці. Варто відзначити одну характерну особливість урбаністики – міждисциплінарність, тобто вона знаходиться на межі декількох наук, інструментарій яких можна застосовувати для розв'язання урбаністичних проблем (історія, політологія, економіка, культурологія, соціологія тощо). Наприклад, вивчення повсякденного життя Харкова на зламі XIX–XX століть передбачає залучення проблемно-хронологічного методу, запозиченого у істориків. Він передбачає виділення конкретної проблематики та її вивчення на певному хронологічному відрізку часу.

Якщо, наприклад, Ви займаєтеся дослідженням графіті та його відображенням у міському просторі, стане в нагоді соціологічна методика проведення опитування молоді, яка створює графіті в місті. Для цього потрібно розробити анкету з питаннями, відповіді на які стануть важливим джерелом розуміння причин популярності графіті у міському просторі, символічне значення та ін.

Основна частина складається з двох і більше розділів. **Перший розділ** носить теоретичний характер. У цьому розділі кваліфікаційної роботи обов'язковим є аналітичний огляд наукової літератури, в якому:

- окреслюються основні етапи розвитку наукової думки за обраною проблемою;
- аналізуються представлені в сучасній науковій літературі найважливіші концептуальні ідеї, пов'язані з розробкою обраної проблеми.

Для кваліфікаційного рівня «бакалавр» перший розділ має містити такі **положення**:

- з'ясовується комплекс дискусійних питань, пов'язаних із завданнями роботи;
- висвітлюються й порівнюються різні точки зору на шляхи розв'язання обраної проблеми;
- наводяться систематизовані результати власних досліджень автора з висвітленням основних характеристик експериментально-дослідної бази, яка забезпечує їхню достовірність;
- подаються авторські висновки з визначенням узагальненої моделі дослідження.

Другий розділ має поєднувати набуті теоретичні знання та вміння використовувати обрані методи і певний методичний інструментарій на конкретних прикладах. У цій частині дипломної роботи викладаються результати власних досліджень автора з висвітленням авторського внеску в розробку проблеми. Автор має давати оцінку повноти вирішення поставлених задач, оцінку достовірності одержаних результатів (характеристик, параметрів), їх порівняння з аналогічними результатами українських і зарубіжних дослідників, обґрунтування потреби

додаткових досліджень, негативні результати, які обумовлюють необхідність припинення подальших досліджень.

Наступні **розділи мають практичний** характер і містять:

- висвітлення основних характеристик експериментально-дослідної бази із урахуванням обраних методів і прийомів, що забезпечують достовірність одержаних результатів;
- опис аналітичного опрацювання самостійно зібраного фактичного матеріалу або проведеного експерименту, а отже, виконаного власного дослідницького завдання;
- стислі узагальнення щодо одержаних результатів.

Написання дипломної роботи починається з роботи над основною частиною, яка має складатися з декількох розділів (2–4, але не варто дрібнити на велику кількість невеличких розділів). Текст пишеться українською мовою, науковим стилем – у роботі не повинен лунати займенник «Я». Якщо потрібно звернутися до того, що було зроблено автором дипломної роботи, використовуються звороти на кшталт: *«З нашої точки зору тематика впливу театрального життя на повсякдення харків'ян недостатньо досліджена»*, або *«Автором був опрацьований великий масив архівних матеріалів...»*. Зверніть увагу! У висновках так само потрібно писати від третьої особи: *«Опрацювавши необхідну літературу, автор дійшов таких висновків:...»*. Наприкінці кожного розділу має бути висновок, який узагальнює все вище сказане у розділі. Кожний новий розділ починається з нової сторінки. Підрозділи у розділах продовжуються на тій же сторінці, де завершився попередній.

2.4. Академічна доброчесність під час написання дипломної роботи

З метою реалізації академічної доброчесності та запобігання академічного шахрайства, усі дипломні роботи кваліфікаційного рівня «бакалавр» мають проходити перевірку з використанням антиплагіатної системи на наявність запозичень. Процедура перевірки дипломних робіт на плагіат визначає Наказ

ректора ХНУ імені В. Н. Каразіна № 0204-1/088 від 27.02.2020 р. про введення в дію рішення Вченої ради «Про затвердження Порядку проведення перевірки кваліфікаційних робіт, наукових праць та навчальних видань щодо наявності запозичень з інших документів». Він визначає в тому числі процедуру проведення перевірки текстів кваліфікаційних робіт здобувачів освіти Університету з використанням антиплагіатної інтернет-системи Strikerplagiarism.com (далі – Антиплагіатна система) щодо наявності запозичень із текстів, присутніх в базах даних Університету, базах даних інших закладів вищої освіти та в мережі Інтернет.

Здобувач(ка) має подати на кафедру українознавства готовий текст дипломної роботи не пізніше ніж за 5 днів до проведення попереднього захисту на кафедрі та написати заяву на ім'я ректора (див. у додатку Е). Зверніть увагу, що друкований та електронний варіанти роботи мають бути ідентичними – у разі невідповідності здобувачу(ці) надається **один робочий день** на виправлення. У ситуації, коли здобувач(ка) не вкладається у зазначений термін, його дипломна робота до захисту не допускається (це рішення має бути зафіксоване у протоколі засідання кафедри).

Антиплагіатна система визначає певний фрагмент тексту аналізованої роботи, як запозичення, у разі, якщо він збігається з текстом вже існуючого документа, до якого система має доступ під час проведення перевірки. Роботи, для яких виявлено значний відсоток запозичень, не можуть бути автоматично кваліфіковані як такі, що містять плагіат. У той же час результат перевірки, який свідчить про відсутність в роботі запозичень, не дає абсолютної гарантії про відсутність в ній плагіату.

Відповідно до принципів академічної доброчесності для кожного фрагменту тексту, який повністю або з незначними змінами цитується у роботі, має бути наведено посилання на першоджерело.

Системний Оператор проводить перевірку електронної версії текстів наукових і навчальних видань, кваліфікаційних робіт щодо наявності в них

фрагментів текстів, опублікованих раніше, та розміщених у вільному доступі в мережі Інтернет або базах даних системи. Перевірка можлива тільки для текстів робіт, наданих у форматах: *.doc, *.docx, *.rtf або *.pdf. Рекомендується надавати файлу з електронною версією роботи унікальне ім'я, що складається з прізвища автора, назви типу роботи, назви роботи, прізвища керівника, назви спеціальності, дати тощо.

Зразок: Shevchenko_diplom_Ivanov_urbanistika_26-04-2022.doc

За результатами перевірки антиплагіатною системою (Додаток Ж) дипломні роботи можуть бути визнаними: оригінальними, задовільно оригінальними, умовно оригінальними та неоригінальними. У разі визнання роботи оригінальною, готується протокол для випускаючої кафедри з метою проведення попереднього захисту. Визнання роботи задовільно оригінальною означає, що остаточне рішення про можливість допуску до захисту приймає завідувач кафедри разом із науковим керівником студента – висновок має бути оформлений у двох екземплярах. Якщо задовільно оригінальна робота не допускається до захисту, здобувач(ка) має можливість впродовж трьох днів подати на кафедру доопрацьований варіант роботи. Рішення по умовно оригінальній роботі приймається членами кафедри разом із науковим керівником впродовж двох робочих днів. У разі неможливості допуску умовно оригінальної роботи до попереднього захисту надається 5 робочих днів для доопрацювання тексту. Якщо повторна перевірка визнає роботу умовно оригінальною або неоригінальною, дипломна робота не допускається до захисту в Державній екзаменаційній комісії.

«Коефіцієнт Подібності № 1 – це значення (у відсотках), що визначає рівень запозичень, знайдених у певних джерелах (базах даних та Інтернеті), які складаються з фрагментів тексту, що містять щонайменше п'ять слів, перевищення встановленого значення Коефіцієнту Подібності № 1 не є ознакою наявності неправомірних запозичень, але вказує на необхідність додаткової перевірки тексту дипломної роботи (проекту).

«Коефіцієнт Подібності № 2 – це значення (у відсотках), що визначає рівень запозичень, знайдених у певних джерелах (базах даних та Інтернеті), які складаються з фрагментів тексту, що містять щонайменше 25 слів. Інша довжина фрагменту, відмінна від 25 слів, може індивідуально визначатися вченою радою факультету (навчально-наукового-інституту) на основі керівних принципів, прийнятих університетом (перевищення встановленого значення Коефіцієнту Подібності № 2 не є ознакою наявності неправомірних запозичень, але вказує на необхідність додаткової перевірки тексту дипломної роботи (проекту)».

Рекомендовані показники оригінальності за величиною Коефіцієнта Подібності № 1 становлять:

- не більше 20% – оригінальна робота,
- від 21% до 50% – задовільно оригінальна робота,
- від 51% до 90% – умовно оригінальна робота,
- більше 90% – неоригінальна робота.

В разі, якщо дипломна робота під час перевірки системою отримує менше 20% за коефіцієнтом Подібності 1, вона вважається оригінальною; від 21% до 50% – задовільно оригінальною; більше 50% – умовно оригінальною.

Перевірку антиплагіатною системою проходить лише основна частина дипломної роботи: список літератури не перевіряється.

2.5. Оформлення додатків дипломної роботи

Додатки є бажаним елементом дипломної роботи. Вони оформляються наприкінці, одразу після списку використаних джерел.

Додатки можуть містити два основні типи інформації:

- Малюнки й таблиці з результатами проведених досліджень (розміри яких завеликі для включення в основний текст роботи);
- Інформаційні матеріали текстового або графічного характеру (документи, інтерв'ю з респондентами, статистичні дані, мапи, фото тощо).

Жорстких обмежень щодо кількості додатків немає, але необхідно виходити з реальної практичної потреби дипломної роботи. Подана у додатках інформація може бути авторською або запозиченою. В останньому випадку повинні бути посилання на джерело інформації. Кожен додаток нумерується і отримує назву. Для нумерації додатків слід використовувати прописні літери українського алфавіту (за винятком – Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ђ), починаючи з першої букви. Формат додатку виглядатиме так: «Додаток А» або «Додаток Б». У разі, якщо в роботі наявний лише один додаток, він позначається як Додаток А. Зверніть увагу, що кожен новий додаток розпочинається з чистого аркушу та містить довільну назву (вирівнювання по центру) одразу після номеру. Усі додатки не вписуються у зміст, лише вказується назва цього елементу – ДОДАТКИ.

Розділ III Захист дипломної роботи

Подання першого варіанту кваліфікаційної роботи науковому керівникові відбувається відповідно до календарного плану. В цей момент відбувається процес уточнення назв усіх розділів, цитат, бібліографічних описів, таблиць тощо. В разі виникнення зауважень та застережень наукового керівника вносяться усі потрібні зміни, враховуючи рекомендації керівника.

Після завершення роботи над дипломом здобувач(ка) підписує остаточний варіант та подає керівникові, який готує відгук на кваліфікаційну роботу (додаток Д). Завідувач кафедри знайомиться з дипломною роботою та приймає рішення про проведення попереднього захисту диплому на засіданні кафедри.

3.1. Попередній захист дипломної роботи

Попередній захист кваліфікаційних робіт проводиться за 2–4 тижні до захисту роботи перед Екзаменаційною комісією (ЕК). Він проводиться для здобувачів(ок) за участі викладачів випускаючої кафедри. Основна мета попереднього захисту – оцінка готовності поданої роботи до захисту. Перевіряється відповідність дипломної роботи встановленим вимогам, наскільки зміст роботи відповідає обраній тематиці, ступінь розробки теми. Важливим елементом попереднього захисту є виступ здобувача(ки) кваліфікаційної роботи, який покликаний перевірити рівень готовності до захисту. Тривалість виступу на попередньому захистові не повинна перевищувати 6–7 хвилин. Необхідно дотримуватися наступної схеми доповіді: тема роботи, мета й завдання, структура, головні результати. Після виступу викладачі кафедри ставлять питання автору(ці) дипломної роботи, окреслюючи певне коло можливих під час захисту перед ЕК запитань. Слово надається науковому керівнику роботи, який висвітлює власну думку щодо якості і стану готовності диплому до захисту.

Попередній захист – шанс віднайти та виправити недоліки, які були

допущені. Саме тому роботу слід подавати не зброшурованою. На підставі проведення попереднього захисту формулюється висновок кафедри щодо можливості допуску кваліфікаційної роботи до захисту перед ЕК:

- дипломна робота допускається до захисту на засіданні ЕК (робота виконана на достатньому науковому рівні, відповідає усім вимогам до даного виду робіт)
- дипломна робота не допускається (не були дотримані основні вимоги щодо оформлення та змісту кваліфікаційної роботи).

Після успішного проходження попереднього захисту на випускаючій кафедрі дипломна робота направляється на рецензування у відповідності з вимогами Міністерства освіти та науки України. В якості рецензентів обираються представники професорсько-викладацького складу, які мають наукові ступені з історії, культурології, філософії, соціології тощо. Рецензія на дипломну роботу не повинна бути меншою ніж 2 сторінки. Зовнішня рецензія на дипломну роботу повинна містити у собі зауваження до поданого проекту (додаток Г).

Відгук наукового керівника (додаток Д) так само має містити в обов'язковому порядку зауваження до дипломної роботи та рекомендовану оцінку (за 5-ти бальною шкалою).

3.2. Порядок захисту дипломної роботи

Захист кваліфікаційної роботи є важливим елементом атестації випускника і приводом прийняття рішення щодо присудження здобувачу(ці) кваліфікаційного рівня. У відповідності до «Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах» проведення захисту дипломних робіт відбувається на відкритому засіданні ЕК. **Зверніть увагу, що до захисту допускаються лише студенти, які виконали вимоги навчального плану** (складання заліків та іспитів, проходження практики, своєчасне подання дипломної роботи).

Захист складається з декількох етапів:

- виступ здобувача(ки) (тривалість до 10 хвилин, з використанням презентації та наочних матеріалів);
- відповідь на питання членів комісії;
- виступ рецензента (якщо він відсутній, оголошується текст рецензії);
- відповіді здобувача(ки) на зауваження рецензента;
- виступ наукового керівника з відгуком на роботу (в разі його відсутності, відбувається оголошення відгуку).

В обговоренні презентованої дипломної роботи мають право приймати участь члени ЕК, викладачі випускаючої кафедри та студенти, які присутні на засіданні. Підчас обговорення здобувач(ка) має відповісти вичерпно, але в той же час і лаконічно, на всі зауваження й рекомендації рецензентів, запитання членів ЕК. Втім, час на захист однієї кваліфікаційної роботи не повинен перебільшувати 30 хвилин. Після закінчення виступів усіх студентів, комісія бере час на прийняття рішень щодо оцінки дипломних робіт та презентацій студентів. Надалі голова комісії оголошує результати захисту кваліфікаційних робіт, які оформлюються у протоколах засідання державної екзаменаційної комісії, які зберігаються впродовж одного року у навчальному відділі, а потім передаються до архіву.

3.3. Доповідь здобувача(ки) під час захисту робіт

Особливу увагу варто присвятити підготовці до виступу на захисті дипломної роботи. Якісно зроблена доповідь забезпечує половину успіху. Тривалість виступу не повинна перевищувати 8–10 хвилин, впродовж яких студент має презентувати основні досягнення та результати своєї роботи.

Виступ на захисті доцільно присвятити висвітленню найголовніших положень дослідження. Найперше необхідно обґрунтувати **актуальність** обраної теми дослідження, чітко й стисло сформулювати **мету роботи** і перерахувати ключові **завдання**, які повинні бути вирішені, визначити **об'єкт**

та **предмет** дослідження, методи, які використовувалися у дослідженні. Основну увагу під час виступу варто приділити отриманим **результатам**, це дасть можливість сформулювати уявлення про досягнення автора і відповідність поставленим цілям.

Для виступу під час захисту здобувач(ка) має підготувати презентацію (редактор MS Office Power Point, 5–15 слайдів), в якій буде представлено у стислому вигляді основні моменти доповіді. Це дасть змогу присутнім в аудиторії більш детально ознайомитися із досягненнями авторів дипломних проектів. Серед найголовніших аспектів, які мають бути висвітлені у презентації: **актуальність обраної теми, структура роботи, наукова новизна, методи дослідження та ключові результати**.

Важливим елементом підготовки є формулювання аргументованих відповідей на зауваження рецензента, тому перед захистом варто ретельно прочитати рецензію. Зверніть увагу, що відповіді на зауваження рецензента та членів комісії мають бути чіткими та стислими.

3.4. Оформлення відгуку наукового керівника

Відгук пишеться у довільній формі з урахуванням: актуальності теми, наукового і практичного значення роботи, її новизни та оригінальності, ступеня самостійності студента під час виконання роботи, використання літератури, логічності, послідовності, аргументованості змісту, відповідності професійній спрямованості випускника. У відгуку зазначається відповідність кваліфікаційної роботи до вимог, які стосуються досліджень такого типу, а також пропозиція щодо рекомендації кваліфікаційної роботи до захисту (додаток Д).

При цьому за керівником залишається **право**:

- визначати терміни виконання окремих частин роботи, оскільки здобувач(ка) не завжди може раціонально розподілити час з урахуванням рівня складності та обсягу окремих її частин;

- при отриманні студентом результатів, які суттєво змінюють поставлене завдання, за поданням наукового керівника на засіданні кафедри може бути уточнена назва теми дослідження. Тема дипломної роботи потребує в такому разі перезатвердження наказом філософського факультету;
- клопотати про недопущення до захисту роботи, яка була виконана з порушенням термінів, зазначених у календарному плані, або містила неточності, написана без урахувань нормативних положень щодо написання дипломних робіт. Рішення про недопуск до захисту приймається на засіданні кафедри і оформлюється протоколом, виписка з якого подається до ЕК.

3.5. Критерії оцінювання бакалаврських дипломних робіт освітньої програми «Урбаністичні студії»

Критерії оцінювання розроблені згідно Додатку до розпорядження Міністерства освіти і науки № 5-1 від 08.01.2014 р. і згідно з «Положенням про порядок створення та організацію роботи державної екзаменаційної комісії у вищих навчальних закладах України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 24.05.2013 р. № 584) та наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 29.03.2012 р. № 384 зі змінами відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 05.06.2013 р. № 683 «Про затвердження форм документів з підготовки кадрів у вищих навчальних закладах I–IV рівнів акредитації» оцінювання захисту дипломних робіт проводиться членами державних екзаменаційних комісій (ЕК) за 100-бальною шкалою.

Позитивна оцінка дипломної роботи виставляється в тому випадку, коли здобувачем(кою) дотримані певні критерії: диплом є самостійно виконаним дослідженням, яке оформлене згідно існуючих вимог, відповідність змісту назви обраної теми, чіткість та логічність сформульованих завдань, вибір дотичних сучасних методів дослідження, значимість одержаних результатів, наявність усіх структурних елементів у правильній послідовності, зовнішній вигляд дипломної роботи.

Виконана дипломна бакалаврська робота оцінюється 70 балами, а його захист – 30 балами. Перша частина цього оцінювання має враховувати відповідність виконаної дипломної роботи вимогам до атестаційних робіт освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр, а саме, наскільки продемонстровані здобувачем(кою) компетентності при виконанні дипломної роботи відповідають вимогам освітньої програми «Урбаністичні студії». Друга частина має оцінити наскільки здобувач(ка) чітко і повно розкриває мету роботи, шляхи її досягнення, глибоко аргументує прийняті рішення, може професійно відстоювати власну точку зору, а також і те, що він володіє професійними знаннями на сучасному рівні.

Критерії оцінювання тексту дипломної роботи	
Практична спрямованість дипломної роботи	Бали
Дипломна робота повністю направлена на практичне застосування отриманих результатів, робота дотична до науково-дослідної теми випускаючої кафедри	7-10
Результати дипломної роботи можуть лише частково застосовані у практичній діяльності	3-6
Робота має суто теоретичну направленість, відсутній взаємозв'язок теоретичного і практичного матеріалу у роботі	до 3
Реалізація й апробація дипломної роботи	
Опубліковано статтю у науковому журналі, результати апробовані на міжнародній конференції, надано ксерокопію статі	7-10
Наявні тези доповіді, з наданням ксерокопії, здобувач/ка має досвід участі у конференції	3-6
Робота не пройшла широку наукову апробацію, наявний відгук наукового керівника і зовнішня рецензія	до 3
Викладення матеріалу дипломної роботи	
Зміст диплому повністю відповідає меті й завданням. Матеріал викладений чітко, стисло, грамотною українською мовою. Тема повністю розкрита, її виклад відповідає вимогам до кваліфікаційних робіт. Методологічний апарат роботи є широким та адекватним меті та завданням дослідження.	21-30
Зміст дипломної роботи повністю відповідає меті й завданню. Матеріал викладений чітко, стисло, але є стилістичні погрішності. Тема розкрита неповно, дослідження	11-20

проведено поверхнево. Робота не містить аргументованих висновків.	
Зміст роботи має деякі відхилення від завдань і мети, матеріал викладений нечітко, є граматичні помилки. Тема не розкрита. Робота містить структурні підрозділи, що не відповідають темі. У доказовій базі висновків та пропозицій неврахований зарубіжний досвід.	до 10
Якість технічного виконання роботи	
Технічне оформлення роботи повністю відповідає вимогам нормативних документів і правилам щодо бібліографічних посилань. Ілюстративний матеріал є якісним та наочним	14-20
Оформлення Додатків і дипломної роботи з незначними відхиленнями від нормативних вимог	6-13
Оформлення дипломної роботи і Додатків з істотними порушеннями технічних вимог до робіт подібного рівня	до 5

Критерії оцінювання захисту дипломної роботи	Бали
Здобувач/ка чітко і повно розкрив/ла мету проекту, шляхи її досягнення, глибоко аргументує прийняті рішення. Відповіді на запитання демонструють уміння здобувача/ки професійно відстоювати власну точку зору, а також і володінням професійними знаннями на сучасному рівні	22-30
Здобувач/ка чітко і повно розкрив/ла мету проекту, шляхи її досягнення, глибоко аргументує прийняті рішення, але припускається неістотних помилок і неточностей. Здобувач/ка може професійно відстоювати власну точку зору. Відповіді на запитання є вірними по сутності, але не завжди достатньо повні і аргументовані	13-21
Доповідь про дипломну роботу по сутності є вірною, але побудованою нелогічно, нечітко, має багато помилок. Відповіді на запитання неповні, припущені істотні неточності в аргументуванні прийнятих рішень.	6-12
Захист супроводжується схематичним показом презентації, здобувач/ка на деякі запитання дає незмістовні, неправильні відповіді або відповідь відсутня	до 5

3.6. Оцінювання дипломної роботи державною атестаційною комісією

Після завершення виступів усіх здобувачів(ок) на закритому засіданні ЕК відбувається обговорення дипломних робіт. Рішення приймаються звичайною більшістю голосів присутніх членів комісії. Під час виставлення оцінок

державна екзаменаційна комісія враховує зміст роботи, аргументацію висновків та можливих пропозицій подальшого використання досягнутих результатів, зміст доповіді та відповідей студента на поставлені питання і грамотність представленої дипломної роботи. Прийняте рішення голова ЕК оголошує усім здобувачам(кам) та присутнім на захисті.

Екзаменаційна комісія, врахувавши результати захисту кваліфікаційної роботи, підсумки державних іспитів та загальну успішність здобувача(ки) протягом навчання, приймає рішення про присвоєння відповідного кваліфікаційного рівня (бакалавр/магістр) випускникові. Відповідні рішення фіксуються у протоколі засідання ЕК, які підписуються головою та членами державної комісії, які брали участь у засіданні.

Оцінка кваліфікаційної дипломної роботи виставляється за 100-бальною шкалою.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види роботи	Оцінка за чотирирівневою шкалою для дипломної роботи
90-100	відмінно
80-89	добре
70-79	
60-69	задовільно
50-59	
1-49	незадовільно

Список використаної літератури

1. Бакалаврська робота: етапи виконання, структура, правила оформлення, норми бібліографічного опису : методичний посібник для студентів спеціальності 055 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» (освітня програма «Міжнародні відносини та регіональні студії») / напряму 6.030205 «Країнознавство» / Ю. П. Грицак, А. Ю. Парфіненко, А. І. Тумаков / за заг. ред. Парфіненка А. Ю. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. 56 с.
2. Бібліографічний запис. Заголовок. Загальні вимоги та правила складання : (ГОСТ 7.80-2000, ІДТ): ДСТУ ГОСТ 7.80:2007. - Вперше ; чинний з 1.04.08. [Київ]: Держстандарт України, [2008]. 16 с. (Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи).
3. Біланчин Я. М. Навчально-методичний комплекс з виконання курсових і випускних кваліфікаційних робіт / Я. М. Біланчин, П. І. Жанталай, М. Й. Тортник, В. І. Тригуб ; за ред. Я. М. Біланчина. Одеса : Фенікс, 2012. 76 с.
4. Методологія наукових досліджень : навч. посібник / В. Є. Юринець. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2011. 178 с.
5. Методичні рекомендації для написання курсових та кваліфікаційних робіт за спеціальності «Культурологія» / Авторка-укладачка Ольга Брюховецька. К. : НАУКМА, 2018. 21 с.
6. Методичні рекомендації для написання курсових та дипломних робіт / О. І. Тумаков, Р. Г. Любавський. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2019. 26 с.
7. Методичні рекомендації до написання і оформлення магістерських робіт за спеціальністю 242 «Туризм» /уклад.: В. В. Обозний, А. В. Кравченко, О. В. Борисова, О. В. Романенко. Київ: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2020. 41 с.

8. Методичні рекомендації щодо написання та захисту дипломних робіт (для студентів спеціальності «культурологія») / укл. Н. В. Аксьонова. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. 60 с.
9. Наказ ректора ХНУ імені В. Н. Каразіна № 0204-1/088 від 27.02.2020 р. про введення в дію рішення Вченої ради «Про затвердження Порядку проведення перевірки кваліфікаційних робіт, наукових праць та навчальних видань щодо наявності запозичень з інших документів».
10. Написання, оформлення та захист курсових і дипломних робіт. Методичні вказівки для студентів спеціальностей 032 Історія та археологія, 033 Філософія, 034 Культурологія / Факультет історії та філософії ОНУ імені І. І. Мечникова. Одеса, 2019. 36 с.
11. Основи методології та організації наукових досліджень: Навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнктів / за ред. А. Є. Конверського. К.: Центр учбової літератури, 2010. 352 с.
12. Стандарти в роботі бібліографа : консультація / ХОУНБ ; уклад. Л. О. Сашкова. Харків, 2020. 16 с.

Додатки

Додаток А. Зразок титульного аркуша дипломної роботи

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Філософський факультет

Дипломна робота

(освітньо-кваліфікаційний рівень)

на тему:

Виконав: студент(ка) ____ курсу

групи _____

спеціальності 034 Культурологія
освітньо-професійної програми
«Урбаністичні студії»

(прізвище та ініціали)

Керівник _____

(прізвище та ініціали)

Рецензент _____

(прізвище та ініціали)

Харків – рік

Додаток Б. Зразок оформлення подання Голові ЕК

(повне найменування вищого навчального закладу)

ПОДАННЯ

ГОЛОВІ ЕКЗАМЕНАЦІЙНОЇ КОМІСІЇ ЩОДО ЗАХИСТУ ДИПЛОМНОГО ПРОЕКТУ (РОБОТИ)

Направляється студент/ка _____ до захисту дипломного
проекту (роботи) (прізвище та ініціали)

за напрямом підготовки _____

спеціальністю _____

(шифр і назва спеціальності)

На тему: _____

(назва теми)

Дипломний проект (робота) і рецензія додаються.

Завідувач кафедри

_____
(підпис)

Довідка про успішність

_____
(прізвище та ініціали студента/ки)

за період навчання в інституті, на факультеті, у відділенні

з 20__ року до 20__ року повністю виконав навчальний план за напрямом

підготовки, спеціальністю з таким розподілом оцінок за: національною шкалою:

відмінно __ %, добре ____ %, задовільно __ %

шкалою ECTS: A __ %; B __ %; C __ %; D __ %; E __ %.

Секретар інституту, факультету (відділення)

_____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Висновок керівника дипломного проекту (роботу)

Студент (ка)

Керівник проекту (роботи) _____

(підпис)

« ____ » _____ 20__ року

Висновок кафедри, циклової комісії про дипломний проект (роботу) Дипломний проект (робота) розглянуто (а).

Студент(ка) _____

(прізвище та ініціали)

допускається до захисту даного (ї) проекту (роботи) в Екзаменаційній комісії.

Завідувач кафедри, голова циклової комісії

_____
(назва)

_____
(підпис)

_____
(прізвище та ініціали)

« ____ » _____ 20__ року

Додаток В. Зразок завдання дипломної роботи
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Факультет _____

Кафедра _____

Рівень вищої освіти (освітньо-кваліфікаційний рівень) _____

Напрямок підготовки _____

Спеціальність _____

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____
підпис

_____
ініціали, прізвище

“ _ ” _____ 20__ року

ЗАВДАННЯ
НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ (ПРОЕКТ)

_____
(прізвище, ім'я, по батькові студента)

1. Тема роботи

_____

_____

_____

_____

Керівник роботи

_____ ,

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по університету від “ ___ ” _____ 20__ року № ___

2. Строк подання студентом роботи _____

3. Перелік питань, які потрібно розробити

_____

_____

_____

_____

_____

4. План роботи

№ з/п	Назви етапів роботи

5. Дата видачі завдання

_____

Студент

_____

підпис

_____

ініціали, прізвище

Керівник роботи _____

підпис

_____

ініціали, прізвище

**Додаток Г. Зразок оформлення рецензії на дипломну
роботу**

Рецензія на дипломну роботу

_____

(назва спеціальності)

Студента/ки

_____

(прізвище, ім'я, по батькові)

Тема дипломної роботи:

_____

Актуальність теми _____

_____

Наявність самостійних розробок автора:

_____

Практична цінність і основні висновки та рекомендації:

_____

Наявність недоліків: _____

_____

Загальний висновок рецензента:

_____

Рецензент _____

(підпис), (прізвище, посада)

«__» _____ 20__ р.

**(Підпис зовнішнього рецензента завіряється у відділі кадрів за місцем його
основної роботи)**

Додаток Д Форма відгука наукового керівника

ВІДГУК
наукового керівника на дипломну роботу

_____

(назва спеціальності)

_____

(прізвище, ім'я, по батькові)

Тема дипломної роботи

_____

Науковий керівник _____

Актуальність теми:

_____

Об'єкт дослідження:

_____

Характеристика теоретичного рівня, наявності самостійних розробок і практичної значимості роботи

_____

Зауваження та недоліки:

_____

Загальний висновок керівника:

_____

Науковий керівник

« _____ » _____ 20__ рік

Додаток Е. Заява на ім'я ректора щодо перевірки дипломної роботи на наявність запозичень

Додаток 1 до Порядку проведення перевірки кваліфікаційних робіт, наукових праць та навчально-методичних видань щодо наявності запозичень з інших документів

Введено в дію:
наказ ректора № 0204-1/088 від 27.02.2020 р.

Ректору Харківського національного
університету імені В.Н.Каразіна

студента _____

прізвище, ім'я та по батькові

форма здобуття освіти _____

денна, заочна (дистанційна)

ступінь вищої освіти _____

(бакалавр, магістр)

спеціальність _____

(код та найменування спеціальності; спеціалізації)

факультет (інститут) _____

(найменування факультету або інституту)

ЗАЯВА

Підтверджую, що текст кваліфікаційної роботи:

_____

_____

(назва роботи)

був написаний мною особисто; він не містить запозичень із інших документів, а також чужих опублікованих результатів без належного посилання на авторів та першоджерела, а також не містить свідомої фальсифікації результатів.

Електронна версія роботи, яка надана для проведення перевірки щодо наявності запозичень з інших документів, повністю збігається з друкованою.

Ознайомлений з Порядком проведення перевірки кваліфікаційних робіт, наукових праць та навчальних видань щодо наявності запозичень з інших документів.

_____

(дата) (підпис)

Додаток Ж. Протокол контролю оригінальності кваліфікаційної роботи

Додаток 2 до Порядку проведення перевірки кваліфікаційних робіт, наукових праць та навчально-методичних видань щодо наявності запозичень з інших документів

Введено в дію:
наказ ректора № 0204-1/088 від 27.02.2020 р.

ПРОТОКОЛ контролю оригінальності кваліфікаційної роботи

студента _____ (назва роботи)
_____ (прізвище, ім'я та по батькові)
науковий керівник _____
_____ (прізвище, ім'я та по батькові)

В результаті перевірки роботи в антиплагіатній інтернет-системі Strikeplagiarism.com встановлено наступні значення Коефіцієнтів Подібності

Коефіцієнт Подібності 1: _____,

Коефіцієнт Подібності 2: _____,

Сигнал „Тривога!": – немає; – є, кількість разів у тексті _____.

Вченою радою факультету (навчально-наукового інституту) затверджено наступні показники оригінальності (за значенням коефіцієнту K1):

Відповідно до цього, робота може бути класифікована як:

не більше ___% – оригінальна робота, оригінальна,

від ___% до ___% – задовільно оригінальна робота, задовільно оригінальна,

від ___% до ___% – умовно оригінальна робота, умовно оригінальна,

більше ___% – неоригінальна робота. неоригінальна.

Висновок:

робота може бути допущена до захисту,

необхідно провести розгляд Повного Звіту Подібності із залученням фахівців із тематики кваліфікаційної роботи.

Коментар Системного Оператора про виявлені запозичення:

_____
_____

Системний Оператор _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

_____ (дата) _____

Додаток 3. Орієнтовна тематика дипломних робіт

1. Еволюція концепту глобального міста в сучасній урбаністиці.
2. Місто як місце та час повсякденності.
3. Брендинг українського міста (на прикладі конкретного міста).
4. Зміни у типології публічних просторів (на прикладі конкретного міста).
5. Локальні традиції в просторових практиках мешканців (на прикладі конкретного міста).
6. Формування нового образу міста: погляд влади vs думка населення.
7. Просторовий аналіз району міста (на прикладі Індустріального району міста Харкова).
8. Економічний та соціальний потенціал індустріальної спадщини міста.
9. Практики ревіталізації в українських та закордонних містах: порівняльний аналіз.
10. Феномен етнічних ресторанів у міському просторі.
11. Етнічні спільноти в міському середовищі.
12. Міські заклади швидкого харчування.
13. Урбанізація в СРСР (1922 – 1991 рр.): передумови, особливості, спадок.
14. Архітектура сталінського СРСР та нацистської Німеччини: порівняльний аналіз.
15. Комунальна квартира як соціокультурний феномен: виникнення, еволюція, спадщина.
16. Теоретичний внесок У. Л. Уорнера у розвиток антропологічних студій міста.
17. Акведуки в житті Риму: від побудови – до сьогоднішніх днів.
18. Роль великих рік в культурі суспільства давнього світу (Тигр, Євфрат, Ніл, Інд, Ганг).
19. Годинник у містах середньовічної Європи.
20. Особливості реалізації мовного законодавства в малих містах (на прикладі Харківщини).
21. Мовний ландшафт Харкова (сучасний вимір).
22. Мовна ситуація на Харківщині (1991–2021 рр.).
23. Особливості мовної поведінки харків'ян (1991–2021 рр.).
24. Міські субкультури: соціолінгвістичний портрет (на прикладі великого міста).
25. Образ міста в літературі (на прикладі творчості письменника або конкретного твору).
26. Українська мова в Харкові у ХХІ с.: стан і статус.
27. Декомуналізаційні практики по містах України.
28. Роль громадських просторів у процесі розвитку українських мст.
29. Вплив ментальності українського суспільства на ефективні фандрейзенгові стратегії неурядових громадських організацій.

Навчальне видання

Аксьонова Наталя Володимирівна
Домановська Марина Євгеніївна

**Методичні рекомендації щодо написання та захисту бакалаврських
дипломних робіт освітньо-професійної програми «Урбаністичні студії»
(спеціальність 034 «Культурологія»)**

Коректор

Комп'ютерне верстання Н. В. Аксьонова
Макет обкладинки І. М. Дончик

Формат 64x80/16. Ум. друк. арк. 2,84.
Тираж 100 пр. Зам. № 176/13

Видавець і виготовлювач:
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
61022, м. Харків, майдан Свободи, 4.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3367 від 13.01.2009
Видавництво ХНУ імені В. Н. Каразіна

Тел.: 705-24-32